

MANOLO GARCÍA

D'un cos vast i bategant

VÍCTOR OBIOLS

Utilitzant un símil feliç de Gabriel Ferrater, podríem dir que la comunitat lectora massiva, la de dentetes de llet, veurà com els cruixen si emprenen alegrement la lectura d'aquesta obra poètica, que no és menja vulgar, ni farinosa ni camusa. El doctor Joaquim Molas, bon coneixedor de l'obra de Gimferrer, afirma a la contracoberta d'*El castell de la pureza* que és un dels seus grans llibres. Deixarem als crítics professionals i als *crenetistes* l'anàlisi acurada de

les virtuts d'aquests poemes, brillants o d'opacitat tenebrosa, durs com el diamant, anfractuoses, fills naturals del trobar ric del seu autor. No hi ha en absolut ruptura, sinó escriu, respecte de l'obra anterior. Obra bastida sempre, diríem, sota una vigilància extrema, tant pel que fa a la que apel·lava Carles Riba per al poema com a unitat orgànica, vers a vers, com per la que fa referència a la directriu mestra, global, de l'obra.

Equilibri, control i exuberància

Tanmateix, la maduresa ha conferit a aquesta poesia, no pas aquella progressiva depuració nua a la qual va

EL CASTELL DE LA PURESA
PERE GIMFERRER
PROA
PRÒLEG DE JOSEP PEDRALS
56 PÀG./16 €

arribar un Juan Ramón Jiménez a les darreries, ni tan sols la secor i la conceptuositat d'un Luis Cernuda, però sí una perfecció en els equilibris entre al·luciniació i imatge fixa, entre control rítmic en la metrització i esclat exuberant en l'expressió d'una angoixa de calibre gros. Perquè assistim aquí a la definitiva defunció del combat de l'*spleen* i l'ideal baudelaire, i fins de l'*Angoisse* del sonet irregular de Mallarmé. Som ja en allò que Jordi Marrugat anomena postmodernitat. I Gimferrer (potser picant l'ullet a la irregularitat mallarmeana), en el primer poema, *El castell de la pureza*, introdueix per sor-

presa, cap al final, enmig d'una tirada d'impecables decasil·labs, ves per on, un dodecasil·lab solt. Libracions sense barem, axioma sense càlculs, i, tanmateix, tot quadra. Ben historiat, treball de punta fina, plomí i carbonissa, amb estris afinats, però tot menat per una imaginació rectora, en gravitació orquestral que és torrentada, adés himnica, adés elegíaca o dramàtica, adés ontològica, com en la poètica implícita en *Ensenhamen*: "Saber que som és viure de l'incendi dels mots". Declaració de principi poètic. Troba la sentència lírica sense necessàriament cercar-la, o aplicant, sistemàticament i alada, el mètode de Lautréamont. El salt mortal en la metàfora recorda, a voltes, Juan Larrea, però Gimferrer ha acotat un territori controlat que és ben bé seu. "La punyalada rosa de la joventut" és una analogia tremenda, però, amb pirueta, és també evocació de la pròpia joventesa (el desaparegut restaurant La Puñalada, al costat de Can Mompou, i el mític Salón Rosa, que surt a *L'agent provocador*). Colla cargols i molles, eleva la temperatura de la fornal de manera que l'al·luciniació d'imatges embruixa, no pas per la càrrega conceptual o els ecos, sinó pel mer impuls igni i harmònic del *tutti*, que xucla i s'enduu l'oient en correntia embriagant. Arribar a acotar domenys en geografies de la imaginació no és cosa fútil. Ja ho diu Lezama Lima, que només el que és difícil és bell. Però és dificultat derivada de la complexitat de l'entramat, literari, vital i l'obtingut pel particular agusament de percepció i disposició: colors, textures, formes i sons, tot sedassat per la retòrica i l'ofici, però infal·liblement ungit pel toc de l'esperit dotat. En una entrevista recent comentava el poeta que el lector no trobarà en aquest llibre la mena de dades que obté en un telenotícies. Això justament és el que deia J.V. Foix en un títol programàtic: *Allò que no diu 'La Vanguardia'*. Gimferrer pot ser un poeta com William Blake, o Nerval, que han necessitat (en català) –gràcies a Segimon Serrallonga, Enric Casasses i Alfred Sargatal– dos segles per començar a ser fruites. Per gaudir de Gimferrer hem d'esperar el XXII? ♦♦

Posaven l'adreça exacta

MARTA PESSAR-RODONA

Hi ha un poema de Josep Pla, *Ai, Reparada*, cantat magníficament per Quico Pi de la Serra, en què un suposat amor del poeta (ocasional), de nom Reparada, el conviden a fer un elogi del corball i de la geometria i un blasme de la menestralia, no sense abocar-lo a la petició final: "posa l'adreça exacta / escriu-me una postal". Es tracta d'un poema delitós i m'ha estat inevitable de pensar-hi llegint aquest volum memorialístic, que és aquest epistolari entre dos homenots catalans indubtables: el periodista i escriptor Agustí Calvet, conegut pel seu pseudònim, *Gaziel* (1887–1964), i l'editor i llibreter Josep Maria Cruzet (1903–1962).

També calia pensar en Pla, perquè mentre que al títol hi ha entre parèntesis rere els noms dels protagonistes "i l'Editorial Selecta", podríem afegir-hi un altre parèntesi: "i Josep Pla". També perquè després del volum *Amb les pedres disperses. Cartes 1946-1962* (Destino, 2003), que és un epistolari Cruzet/Pla, ningú dubtarà del paper cabdal de Cruzet en la problemàtica edició catalana a partir de 1939.

El curador de l'edició, Manuel Llanas, és "l'especialista" en Gaziel i en fa una edició impecable de filòleg, sense cap concessió a l'historiador o, senzillament, al biògraf, diu. ("L'especialista" periodístic és un títol que s'està guanyant Francesc-Marc Álvaro, dit sigui de passada.) Per exemple, apareix un Gaziel amb filla i els eventuais lectors

GAZIELI J.M. CRUZET. CORRESPONDÈNCIA
ED. MANUELLANAS
PUBLICACIONS DE LABADIA DE MONTSERRAT
474 PÀG./23 €

no sabem si era vidu. O mor, el 1962, Cruzet i tan sols trobem una nota a peu de pàgina que ens parla d'una anotació amb llapis de Gaziel a una carta de Cruzet del 22 de gener d'aquell any, que diu: "Darrera carta rebuda de l'amic Cruzet. Són curiosíssims els dos darrers paràgrafs, animant-me ell a mi, només 26 dies abans de suïcidar-se". Incidentalment, és la primera vegada que veig amb lletra d'impremta la mena de mort de Cruzet que, segons el filòsof Hume, va ser de mort natural, per cert, mentre que ja era *vox populi* en el món cultural dels anys seixanta del segle passat el suïcidi.

Més enllà de la postal planiana

Tot amb tot, el volum és més que interessant. De l'afer "Godó", als premis de la Nit de Santa Llúcia (per cert, Gaziel va ser el jurat del Pre-

mi Sant Jordi de 1960, el de la Rodoreda, podríem dir-ne, aspecte al qual aquest volum aporta poc). No és forassenyat pensar que en derivaran múltiples tesis en l'esbart d'universitats catalanes que hi ha actualment. A la vista de l'espistolari Pla/Cruzet i l'actual gosariem reclamar una biografia, si pot ser de tall anglosaxó, de l'editor Josep Maria Cruzet. D'ell se'n podria dir que, com Gaziel, formava part de la dreta intel·ligent i tan catalanista com la republicana. Una altra cosa és l'any emblemàtic de la mort de Cruzet, 1962, i l'aparició de les edicions ídem i el catàleg sovintejava més Marx que Gaziel o Pla, esclar. Un país és això, però. I aquells dos senyors, Cruzet i Gaziel, van saber posar, respectivament, l'adreça exacta i escriure molt més que una postal planiana. ♦♦